

Το κόστος και τα οφέλη της παραμονής στο ευρώ

Της Μιραντας Ξαφα*

Με την έγκριση της νέας δανειακής σύμβασης από τη Βουλή αυτή την εβδομάδα, τέθηκε και επίσημα σε ισχύ το νέο Μνημόνιο. Με την οικονομία σε ύφεση για πέμπτη συνεχή χρονιά, αυτοί που πλήττονται συγκριτικά περισσότερο από την αναπόφευκτη λιτότητα μπορεί να παρασυρθούν από τις σειρήνες που διατυμπανίζουν εύκολες λύσεις: έξοδο από την Ευρωζώνη για να αποφευχθεί ο «εγκλωβισμός» που δεν επιτρέπει την υποτίμηση του εθνικού νομίσματος, σε συνδυασμό με διαγραφή του «ειδεχθούς» χρέους. Ας σκεφτούμε όμως ψύχραιμα το κόστος και τα οφέλη της παραμονής στο ευρώ.

Η επιστροφή σε μια υποτιμημένη δραχμή θα δημιουργούσε χάος χωρίς τελικό όφελος. Θα οδηγούσε την Ελλάδα σε άμεση χρεοκοπία, εφόσον το χρέος είναι σε ευρώ και όχι σε δραχμές, χωρίς να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα, που παρεμποδίζεται κυρίως από τις ρυθμιστικές παρεμβάσεις στην οικονομία, τη γραφειοκρατία και την πολυνομία. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 100ή θέση στον δείκτη επιχειρηματικότητας «Doing Business» της Παγκόσμιας Τράπεζας και 119η στον Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας του Heritage Foundation, χαμηλότερα από πολλές χώρες της Αφρικής. Αυτά τα εμπόδια στην ανταγωνιστικότητα θα συνεχίσουν να υπάρχουν όσο και αν υποτιμηθεί η δραχμή.

Εναλλακτικά, το ερώτημα είναι κατά πόσο η εσωτερική υποτίμηση που απαιτεί η παραμονή στο ευρώ μπορεί να συντελεστεί σε μια μετα-σοβιετική οικονομία σαν την ελληνική. Η απάντηση είναι μάλλον «όχι», λόγω των αγκυλώσεων που εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία των αγορών. Δυστυχώς οι διαρθρωτικές αλλαγές που προέβλεπε το πρώτο Μνημόνιο δεν εφαρμόστηκαν, με αποτέλεσμα τα περιθώρια κέρδους και οι ελάχιστες αμοιβές να συνεχίσουν να καθορίζονται από το κράτος σε μια σειρά επαγγέλματα (δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, μηχανικοί, φαρμακοποιοί κ.λπ.) και το καθεστώς αδειοδότησης να δημιουργεί ολιγοπώλια σε άλλα (φορτηγά Δ.Χ.). Γι' αυτό το νέο Μνημόνιο περιλαμβάνει διαρθρωτικές παρεμβάσεις που έχουν στόχο μια πιο ανταγωνιστική αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, πιο εύκαμπτη αγορά εργασίας και πιο αποτελεσματική δημόσια διοίκηση. Στην πραγματικότητα το νέο Μνημόνιο θυμίζει σχέδιο μετασχηματισμού μιας μετα-σοβιετικής οικονομίας σε οικονομία της αγοράς στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Αυτές οι αλλαγές θα ενισχύσουν σημαντικά την αναπτυξιακή προοπτική της οικονομίας, ταυτόχρονα όμως σηματοδοτούν μια μακρά περίοδο πολιτικά δύσκολων μεταρρυθμίσεων.

Η είσοδος της χώρας στην Ευρωζώνη δημιούργησε την ψευδαίσθηση ότι το βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων μπορεί να συγκλίνει άμεσα με τον μέσο όρο των χωρών-μελών. Όμως με τον υπερδανεισμό για κατανάλωση και τις πραγματικές μισθολογικές αυξήσεις που ξεπερνούσαν την αύξηση της παραγωγικότητας, ο πληθωρισμός παρέμεινε πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης. Οι παραγωγικοί πόροι μετακινήθηκαν από τους κλάδους που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά, οι τιμές των οποίων καθορίζονται σε διεθνές επίπεδο, στους προστατευμένους κλάδους της οικοδομής και του λιανικού εμπορίου, όπου οι τιμές ανέβαιναν παράλληλα με τους μισθούς. Το αποτέλεσμα ήταν ένα διαρκώς διευρυνόμενο έλλειμμα τρεχουσών

συναλλαγών, που έφτασε τα 35 δισ. (15% του ΑΕΠ) το 2008. Εκτοτε το ισοζύγιο βελτιώθηκε, παραμένοντας όμως στο υψηλό επίπεδο των 21 δισ. (10% του ΑΕΠ) το 2011. Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών είναι το ποσό που δανειζόμαστε κάθε χρόνο για να καλύψουμε το χάσμα μεταξύ εγχώριας κατανάλωσης και παραγωγής. Το νέο Μνημόνιο επιτρέπει ομαλή προσγείωση μέσω της σταδιακής μετάβασης σε χαμηλότερο επίπεδο κατανάλωσης και υψηλότερης παραγωγής. Χωρίς το Μνημόνιο και τη χρηματοδότηση που το συνοδεύει, η προσαρμογή σε χαμηλότερο επίπεδο κατανάλωσης θα γίνει βίαια και η ύφεση θα βαθύνει. Θα υπάρξει έλλειψη εισαγόμενων αγαθών όπως πετρέλαιο, φάρμακα και τρόφιμα. Η μονομερής χρεοκοπία με άμεση στάση πληρωμών δεν λύνει το πρόβλημα, διότι από το έλλειμμα 21 δισ. μόνο τα 12 δισ. είναι τόκοι προς τους ξένους πιστωτές. Ούτε η επιστροφή στη δραχμή θα λύσει το πρόβλημα της έλλειψης συναλλάγματος, διότι κανείς δεν θα δέχεται να πληρωθεί σε δραχμές. Για τον ίδιο λόγο οι καταθέσεις στις τράπεζες θα εξανεμιστούν αν δεν επιβληθούν άμεσα συναλλαγματικοί έλεγχοι και περιορισμοί στις αναλήψεις.

Το εθνικό εισόδημα θα μειωθεί ούτως ή άλλως, είτε η Ελλάδα επιστρέψει στη δραχμή είτε όχι. Η επιλογή είναι μεταξύ ύφεσης με πληθωρισμό ή ύφεσης χωρίς πληθωρισμό. Όσοι υποστηρίζουν την έξοδο από την Ευρωζώνη θεωρούν ότι η ελληνική οικονομία θα ανακάμψει έτσι ευκολότερα από την ύφεση. Όμως οι ανισορροπίες και οι στρεβλώσεις στην πραγματική οικονομία δεν διορθώνονται με νομισματικά μέσα. Η υποτίμηση της δραχμής δεν πρόκειται να θεραπεύσει τις δομές που παράγουν τα ελλείμματα, δεν θα συρρικνώσει την παρασιτική οικονομία των ΔΕΚΟ και των κρατικοδίαιτων μικρομεσαίων επιχειρήσεων που τρέφονται από το κομματικό κράτος. Αντίθετα, θα την ενισχύσει, διότι «λεφτά θα υπάρχουν», έστω σε πληθωριστικές δραχμές.

Αν η Ελλάδα αποχωρήσει από την Ευρωζώνη, η αναπόφευκτη προσαρμογή σε χαμηλότερο επίπεδο διαβίωσης θα γίνει μέσω πληθωρισμού και η κατανομή του βάρους θα είναι άδικη. Ο πληθωρισμός θα πλήξει δυσανάλογα τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις που δεν έχουν καταθέσεις στο εξωτερικό ή άλλα περιουσιακά στοιχεία σε ισχυρά νομίσματα. Η μετατροπή όλων των συμβολαίων από ευρώ σε δραχμές ισοδυναμεί με κατάσχεση των καταθέσεων, ενώ οι ευνοημένοι θα είναι τα υπερχρεωμένα κόμματα και οι κρατικοδίαιτοι επιχειρηματίες. Είναι επίσης πολύ αμφίβολο ότι η Ελλάδα θα μπορέσει να προσελκύσει ξένες επενδύσεις. Ποιος θα εγγυηθεί τη σταθερότητα της δραχμής μετά την υποτίμηση, το ίδιο πολιτικό σύστημα που οδήγησε τη χώρα στη χρεοκοπία; Κανένας εξαγωγέας, κανένα ξενοδοχείο ή εστιατόριο δεν πρόκειται να ανταλλάξει τα ευρώ που κερδίζει για δραχμές γνωρίζοντας ότι θα χάσουν αξία. Η δραχμή θα είναι το νόμισμα των δημοσίων υπαλλήλων και των συνταξιούχων. Το αποτέλεσμα θα είναι οικονομικό χάος και ανεξέλεγκτη κοινωνική έκρηξη. Αυτό που χρειάζεται η Ελλάδα είναι θεραπεία-σοκ διαρθρωτικών αλλαγών, όχι επιστροφή στη δραχμή.

* Σύμβουλος επενδύσεων στην IJ Partners, πρώην οικονομολόγος στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο